Lantmäteriets kartor

Gamla och nya
för släktforskare

DIS NORD

1

Innehåll

- Lantmäteriets historiska kartor
- Lantmäteriets moderna kartor
- Ortnamnssökning
- Kartor från andra
  - Riksantikvarieämbetet
  - Skogsstyrelsen
  - Kartbild.com
- Flygbilder (lodbilder)
- mer……..

DIS NORD

2

Historiska kartor - åtkomst

- Allmänna kartor:
  - En årgång DISGEN-anpassade av varje ”typ” kan fås från DIS - kostnad/gratis
  - Gamla ekonomiska kan även laddas ner från Lantmäteriet
- Äldre historiska kartor:
  - Laddas ner gratis från Lantmäteriet
  - Krigsarkivet
  - Riksarkivet
  - Fler?

https://www.lantmateriet.se/sv/kartor/vara-karttjanster/Historiska-kartor/

- DejaVu-läsare måste finnas i datorn.
- Enstaka sidor laddas ner som bildfiler. Tidigare .bmp, numera .tiff.
- Hela lantmäteriakter kan fås som pdf.

https://www.dis.se/lantmateriets-kartor

❖ Bra artikel om lantmäteriets historiska kartor

DIS NORD

3

”Allmänna kartor”

	Äldsta version		Nyaste version
1:10 000 eller 1:20 000	Ekonomiska kartan	Gula kartan	Fastighetskartan
1:50 000 eller 1:100 000	Topografiska kartan	Gröna kartan	Terrängkartan
1:100 000	Försvarets vägkarta	Blå kartan	Vägkartan
1:250 000	Översiktskartan	Röda kartan	Översiktskartan
1:1 000 000	Sverigekartan	Sverigekartan	Sverigekartan

- Ovanstående är tryckta. Färglagda finns skannade
- Fjällkartan motsvarar blå kartan + fjällinformation
- Gröna kartan är gjord i 1:100 000 i AC och BD läns inland, ej skannad
- Ekonomiska kartan saknas i fjälltrakterna. Inlandet i AC och BD län är gjorda i 1:20 000

DIS NORD

4

Disgen-kartor, täckning

Gröna kartan i 1:100 000 (AC och BD, västra delen) är ej skannad av DIS.
Ersätts av blå kartan, med liknande innehåll.

DIS NORD

5

Allmänt om skannade tryckta kartor

- Lantmäteriets kartor har olika innehåll beroende inriktning och syfte.
- Mätnoggrannheten och generaliseringsgraden är anpassad till den skala kartan är gjord för.
- Kartan är därför lämplig för att visa nära den skala den är tryckt i. ”Tål” inte för kraftig zoomning i likhet med bilder.
- I Disgen ställs lämpliga zoomintervall in. Färdiginställda när man köper kartor från DIS.

DIS NORD

6

För Disgen

Gamla ekonomiska kartan

Säljs länsvis hos DIS.

Grön ortofoto-bakgrund

DIS NORD

7

För Disgen

Gröna kartan

Säljs länsvis hos DIS. Detsamma gäller Blå kartan

Blå kartan saknar skog

DIS NORD

8

För Disgen

Röda kartan (översiktskartan)

Nedladdas gratis hos DIS

9

För Disgen

Sverigekartan

Nedladdas gratis hos DIS

10

För Disgen

Häradsekonomiska kartan

- Delar av Götaland; Småland och Gotland saknas helt
- Delar av Svealand
- Delar av Norrbotten

- Laddas ner från Lantmäteriet eller köps Disgen-anpassade från DIS

DIS NORD

11

För Disgen

Generalstabskartan

Laddas ner från Lantmäteriet eller köps Disgen-anpassade från DIS

Samman-slagna län

DIS NORD

12

För Disgen

Sockenkartan

DIS har Disgenanpassade kartor för Y och Z län. Men AC finns!! (se vänster)

Olika typer av sockenkartor laddas ner från Lantmäteriet

13

Laga skifte

- Lantmäteri-styrelsens arkiv
- Slutet av 1800-talet
- Laddas ner från Lantmäteriet

14

Storskifte

- Lantmäteri-styrelsens arkiv
- Slutet av 1700- samt början av 1800-talet
- Laddas ner från Lantmäteriet

DIS NORD

15

TIPS: Kartforskning

Gammal upplaga, finns nyare

16

Olika typer av kartor

Rasterformat (pixlar)
- Historiska kartor
- Kartor för Disgen
- Bilder av kartor

Vektorformat (ytor, linjer, punkter)
Kartorna uppbyggda av separata lager som kan kombineras och visualiseras på olika sätt utifrån användningsområde.
- Disgens bakgrundskarta
- Min Karta
- mm

DIS NORD

Åtkomst av kartor via olika tjänster

- Visningstjänster – ex Min Karta
- Nedladdningstjänster – ex Historiska kartor
- Direktåtkomsttjänster – Min fastighet (fråga-svar)

https://minkarta.lantmateriet.se/

DIS NORD

Min karta

https://minkarta.lantmateriet.se/

19

Min karta

- https://minkarta.lantmateriet.se/
- Innehållet som visas anpassar sig till skala
- Objekt, såsom vägar, marktäcke mm generaliseras i mindre skalor
- Uppdateras kontinuerligt vad gäller vägar, tätorter, byggnader mm
- Olika val av kartlager, fastighetskarta, flygbilder etc (se vänster)
- Olika funktioner, ex att mäta, rita, skriva ut
- Integrerad med ”Sök ortnamn”
- Kan slussa vidare till Historiska kartor

DIS NORD

20

Ortnamnssökning

- https://ortnamn.lantmateriet.se/
- Sökning på län, kommun, namntyp och fritext.
- Resultatet av sökningen kan visas i ”Min karta” genom att klicka på länk

- https://minkarta.lantmateriet.se/
- Bara fritextsökning.

DIS NORD

21

Min karta – Eniro och Hitta

- Min karta använder koordinatsystemet Sweref99 TM. Eniro och Hitta även har RT90. Alla har WGS 84 och lat/long.
- Min karta har fastighetsgränser och –beteckningar. Eniro och Hitta har ”tomtgränser”, men inga beteckningar.
- Min karta har tillgång till hela ortnamnsdatabasen, medan de andra har begränsad ortnamnsdata och är baserade på postadresser
- Vid sökning för ortsträdet: Kan vara bra att göra sökning i Min karta först för att vara säker på att man hittar rätt ställe i de andra tjänsterna
- Min karta och Eniro har flygbilder(ortofoto) och historiska dito. Hitta har istället satellitbilder.

DIS NORD

22

Fornsök (Riksantikvarieämbetet)

https://app.raa.se/open/fornsok/

Skogens pärlor

https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/

kartbild.com

https://kartbild.com/

DIS NORD

25

Flygbilder (ortofoto)

Lantmäteriet:
- Moderna, färg, Lm o Eniro
- 1960, svart-vit, Lm o Eniro
- 1975, svart-vit, Lm

Skogens pärlor:
- Flygbilder i färg, svart-vit, IR
- Satellitbilder

Fornsök:
- Flygbilder i färg

26

Söka kartor i Disgen

- Högerklicka med musen på ställe du vill hitta kartor på.
- Välj ”Visa historiska kartor….” alternativt ”Visa Disgen-kartor från DIS…”

DIS NORD

27

Länkar

- https://www.dis.se/lantmateriets-kartor
  - Bra artikel om lantmäteriets historiska kartor
- https://ortnamn.lantmateriet.se/
- https://minkarta.lantmateriet.se/
- https://historiskakartor.lantmateriet.se/
- https://kartbild.com/
  - Bra karttjänst för diverse kartor och flygbilder
- https://app.raa.se/open/fornsok/
  - Gamla husgrunder mm
- https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/
  - Skogens pärlor

DIS NORD

28

Välja karta – att lägga in orter i Disgen

- Tätorter och större byar – hämta koordinater i någon karttjänst
- Mindre byar/orter – hämta koordinater i någon karttjänst, finjustering mot gamla ekonomiska kartan
- Gårdar – gamla ekonomiska kartan
- Gårdar gamla lägen – gamla ekonomiska kartan kombinerad med historiska kartor

- Översiktskartor (Röda kartan och Sverigekartan) lämpliga för överblick och om man har orter utspridda och inte behöver noggranna lägen. Läge med sämre noggrannhet. Gratis!
- Karttjänster visar nutid. Istället för den gamla bykärnan visas kanske ett nutida villaområde som bycentrum vid ortnamnssökning.
- Använd Min karta som komplement till Eniro eller Hitta vid ortnamnssökning.

29

Mer att tänka på….

- Vad vill jag med kartan
  - Visa orter i stora drag
  - Visa alla byar men inga gårdar
  - Visa flera platser i samma by
  - Visa gamla gårdsplatser
- Bara använda ortsträdet – inte kartan

30

Tips när man placerar karta i Disgen

- Icke Disgen-anpassade kartor måste riktas in. Nedladdade ekonomiska kartor utan kant kan passas in på hörnkoordinater. OBS XY i RT90
- Kartor har olika projektioner och passar bara på ett mindre område. Kartan måste klippas alternativt transformeras i GIS-program
- Passpunkter väljs som är så stabila som möjligt.
  - Kyrkor bra. Hus kan vara bra
  - Använd inte strandlinjer. Mkt variabla.
  - Vägar har osäkert läge. Eventuellt vägkorsningar om inte annat finns.

Koordinatsystem

- Sweref99 TM, kartor från 200-talet
  - Koordinater i N och E (north, east)
- RT90 2.5 gon V, kartor från 1900-talets senare hälft
  - Koordinater i X (nord-syd) och Y (öst-väst) OBS!
- Kommunkartor har lokala zoner av någon av ovanstående pga högre krav
- Gamla kartor har andra koordinatsystem
- Varje koordinatsystem har sitt eget rutnät
- SLUTSATS: man kan inte räkna med att kartor kan passas mot varandra, utan att klippas eller anpassas